

Teknas innspill til regjerings- plattformen

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 90 000 medlemmer. Våre medlemmer jobber hver dag med å løse samfunnets utfordringer gjennom innovasjon og ny teknologi. Vi mener at kompetanse og teknologi er avgjørende for fremtidens arbeidsliv og for en bærekraftig omstilling av samfunnet. Vi har oppsummert de 15 viktigste punktene som vi mener må med i en regjeringsplattform som legger rammen for det politiske arbeidet de neste fire årene.

15 innspill til regjeringsplattformen

01 En ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning fra barnehage til arbeidsliv, via grunnskole, videregående opplæring, høyere utdanning og forskning.

Norge trenger en ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning. Det er nødvendig for å gjennomføre den grønne omstillingen samfunnet er i og skal gjennom.

Etterspørselen etter teknologer, realister og naturvitere er stor og økende. I kompetansebarometeret for 2020 oppgir nesten 6 av 10 NHO bedrifter at de har et udekket kompetansebehov, og behovet er størst innenfor ingeniør- og tekniske fag. Vi ser også et stort og økende behov for blant annet IKT-kompetanse, et behov som løftes frem i Nasjonal strategi for digital sikkerhet, og i rapporten "Norges behov for IKT-kompetanse nå og fram mot 2030" fra Samfunnsøkonomisk analyse.

Vi trenger derfor en ny og gjennomgående teknologi- og realfagssatsning fra barnehage til arbeidsliv, som sikrer nødvendig kompetanse og som gir flere mulighet til å velge teknologi og realfag.

02 Følge opp og sikre fremdrift i etablering av fullskala verdikjede for karbonfangst og -lagring (CCS).

Karbonfangst- og lagring er nødvendig for å nå Norges og EUs klimamål. Det norske Langskip-prosjektet med CO₂-fangst i Brevik og på Klemetsrud må sikres finansiering. For avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud må norske myndigheter sikre finansieringen uavhengig av medfinansiering fra EU. Det vil styrke økonomien i hele Langskip-prosjektet om avfallsforbrenning som bransje kommer med.

Planene for CO₂-fangst fra avfallsforbrenningsanlegg i andre norske byer og fra andre industri-kilder i Norge må konkretiseres parallelt med Northern Lights sitt arbeid med kommersielle avtaler om CO₂-leveranser fra internasjonale punkt-utslipp. Regjeringen må legge til rette for CO₂-fangst fra regionale industri-kilder i Norge og planlegge for konkrete lagringsvolumer i tilknytning til Langskip-prosjektet.

Langskip-prosjektets mål om oppskalering og industrialisering av CCS i Europa må følges av økte forskningsmidler nå i en tidlig industrialiseringsfase.

CCS muliggjør produksjon av både hydrogen og ammoniakk fra norsk naturgass – med minimale klimagassutslipp. Regjeringen må forberede en infrastruktur for å selge naturgassen fra Norge som hydrogen til Europa og til bruk i maritim næring og tungtransport. Dette vil kreve CCS i stor industriell skala, utforming av internasjonale regelverk og avtaler, samt langsiktige leveranseavtaler med EU-landene. Tekna mener regjeringen må starte dette arbeidet snarest.

03 Forskningsinnsatsen må trappes opp til minst 1,25%.

Forskning er avgjørende for innovasjon og nyskaping. Tekna mener derfor vi trenger en kraftig opptrapping av forskningsinnsatsen i den neste stortingsperioden.

Grunnforskningen og støtten til innovasjonsprosjekter i næringslivet må styrkes. Det er behov for en opptrapping av finansieringen av forskningsinstituttene. Norge investerer mindre i forskning enn våre naboland Sverige, Danmark og Finland. Det er behov for en opptrappingsplan, og Tekna mener forskningsinnsatsen bør økes til minst 1,25 prosent av BNP innen 2025.

04 Sikre en samordnet norsk industriell satsing mot havvind-markedet med utgangspunkt i Norges ledende posisjon innen offshore-næringen.

Havvind er nødvendig for å nå klimamålene og gir nye muligheter for norske verft og maritime virksomheter. Norge har flere relevante kompetansemiljøer og næringer som nå posisjonerer seg for å bygge opp en havvindindustri i Norge. En større industrisatsing på havvind henger sammen med hydrogenproduksjon og CCS. Flytende havvind er et nyttig bidrag for å endre prosjektporteføljen til selskaper i petroleumssektoren i en grønnere retning.

Norges industrielle mulighet ligger først og fremst innen flytende konstruksjoner for havvind. Dette er en bransje som i dag ikke er kommersielt moden og som vil trenge store subsidier i årene framover før den blir lønnsom. Norge trenger et langsiktig perspektiv ved tildeling av konsesjoner for havvind der kompetanse og innovasjon må være viktigere enn kortsiktig gevinst gjennom salg av konsesjoner. Tekna mener at det viktigste nå er utvikling av sterke norske leverandørkjeder og kompetansemiljøer. Det er behov for en kunnskapsbasert utvikling av havvind gjennom fortsatt satsing på forskning og innovasjon. Utlysing av konsesjoner må baseres på kvalitativ konkurranse der det legges vekt på utvikling av en konkurransedyktig norsk industri. Og, utbygging av de utlyste områdene må skje raskt.

05 Utvikle en finansieringsmodell for universiteter og høyskoler (UH) hvor etter- og videreutdanning (EVU) blir en del av institusjonenes samfunnsoppdrag og dermed en del av basisfinansieringen.

Tekna mener det er viktig å bygge tilstrekkelig kapasitet innen etter- og videreutdanning i UH-sektoren, og at etter- og videreutdanning gitt av offentlig finansierte høyskoler og universiteter skal være gratis. Finansieringen må inngå som en del av basisfinansieringen og UH-sektoren må ha EVU-oppdraget som en definert del av sitt samfunnsoppdrag. Egenbetalingsforskriften må derfor utgå til man har gjennomført den varslede gjennomgangen av finansieringssystemet.

Et raskt skiftende arbeidsliv med stadig behov for oppdatert kompetanse tilsier en økt satsning på etter- og videreutdanning, også blant høyt utdannede.

06 Opptappingsplan og rekrutteringsstrategi for å sikre at vi har tilstrekkelig kapasitet blant vitenskapelig ansatte, særlig innen matematikk, naturvitenskap og teknologi (MNT-fagene).

Det er en svakere rekruttering av vitenskapelige ansatte innen matematikk, naturvitenskap og teknologi (MNT) i forhold til de ambisjonene som er satt for kvalitet og kapasitet. Norge trenger derfor en offensiv opptappingsplan og en konkret rekrutteringsstrategi for MNT-fagene. Tekna vil trekke frem at vi innen naturvitenskapelig og teknologiske disipliner har en overvekt av utenlandskandidater til PhD. Vi har dermed et svakt rekrutteringsgrunnlag blant kandidater som kjenner det norske samfunnet, arbeidslivet og norsk språk.

07 Målrettet plan for reduksjon av midlertidig ansatte.

Tekna mener at fast ansettelse i 100 %-stillinger skal være hovedregelen i arbeidslivet. Midlertidige stillinger og reduserte stillingsbrøker skal bare benyttes der det er saklig begrunnet eller fordi arbeidstaker selv ønsker det.

Tekna ønsker å fjerne åpningen i lovverket for å ansette i midlertidige stillinger uten begrunnelse i opptil ett år. Særlig uavhengig stilling må forbeholdes arbeidstakere med overordnede og ansvarsfulle stillinger. Tekna mener det er et særlig behov for å redusere andelen midlertidig ansatte i UH-sektoren.

08 Aktiv tilrettelegging for teknologi- og kompetanseoverføring mellom bransjer og sektorer.

Teknologi- og kompetanseoverføring fra oljesektoren til andre bransjer vil være helt avgjørende for å lykkes med det grønne skiftet. Leverandørindustrien til olje og gass kjenner forholdene til havs svært godt og kan dra nytte av både teknologi og kompetanse når vi nå satser på havbruk og havvind. Tilsvarende gjelder rørteknologi som er relevant for oppgradering og utvikling av infrastruktur for vann og avløp og flere andre områder.

Tekna mener det må legges aktivt til rette for kompetanseoverføring mellom bransjer og sektorer gjennom kompetanseprogrammer og støtteordninger som grønn konkurranseplattform.

09 Tilskuddsordning for å sikre at norske husholdninger, bedrifter og offentlige kontorer har tilgang til bredbånd med hastigheter på minimum 1 Gbit/s i løpet av 2025.

For at Norge skal være i front av den digitale samfunnsomstillingen må det settes nye mål for kapasitet og dekning av høyhastighetsnett i kommende stortingsperiode. Målene må også følges av forutsigbare økonomiske støtteordninger over statsbudsjettet.

Tilgang til høyhastighets bredbåndnett er en rammebetingelse som sikrer både tradisjonell og ny verdiskaping, og den styrker konkurranseevnen og øker eksportandelene.

Digitalisering gir mulighet for økt innovasjonstakt og omstilling både i privat og offentlig sektor. Utnyttelse av stordata, helseinformatikk, kunstig intelligens, maskinlæring og tingenes internett stiller økte krav til kapasitet, tilgjengelighet og robusthet i den digitale infrastrukturen. Tekna mener derfor vi må sikre at bedrifter, offentlige kontorer og norske husholdninger har tilgang til bredbånd med hastigheter på minimum 1 Gbit/s i løpet av 2025.

10 En nasjonal strategi for å sikre forsvarlig forvaltning av vannforsyning og avløp.

Tilstanden for norske vannforsynings- og avløpsanlegg er dårlig og det er dokumentert etterslep i vedlikehold og manglende fornyelse på mer enn 500 milliarder kroner i et 20-års perspektiv. De neste fem årene skal det utbedres og bygges nye avløpsanlegg for 70 milliarder. Foreldet ledningsnett, store vannlekkasjer, utslipp av næringssalter fra avløpsanlegg og via avrenning fra jordbruket utgjør en stor økologisk belastning for innsjøer og vassdrag, herunder Oslofjorden.

Dagens systemer for vann og avløpsforvaltning er ikke gode nok til å møte dagens og fremtidens utfordringer. Staten og kommunene må i større grad få til et effektivt samspill og en oppgavedeling for å få realisert et mer bærekraftig system for vannforsyning og avløp. Dette gjelder både oppgradering og vedlikehold, innovasjon, teknologiutvikling, bærekraft og klimatilpasning.

11 Kompetanseløft i kommunene, med særlig vekt på infrastruktur, klimatilpasning, naturmangfold og bærekraftige løsninger.

Norske kommuner står sentralt i arbeidet med å utvikle et bærekraftig samfunn. Ikke minst gjelder dette områder som klimatilpasning, vannforsyning og avløp, helhetlige kommunale bærekraftplaner. Kommuner og fylkeskommuner kjøper varer og tjenester for mer enn 200 milliarder kroner årlig. Innkjøpsmakten må brukes til å sikre bærekraftige investeringer, noe som krever at man har nødvendig kompetanse på området.

Kompetansen i kommunene er svært varierende og systemene for kompetanseutvikling fraværende eller utilstrekkelige. Skal samfunnet møte bærekraftutfordringene både når det gjelder belastninger på klima og natur, modernisering av infrastruktur og systemer, effektiv klimatilpasning og samhandling på tvers må satsingen på kompetanse i kommunene trappes vesentlig opp. Dette gjelder generelle muligheter til faglig oppdatering, mulighet til videregående studier, som for eksempel nærings-PhD og styrking av faglige karriereveier.

12 Utvide retten til å motta dagpenger samtidig som man studerer.

Det norske arbeidslivet preges av raske endringer og stadig høyere krav til kompetanse. For personer som mister jobben og ser at utdanning vil være avgjørende for å omstille seg, er det positivt om dette kan skje raskest mulig. Dette så vi tydelig under forrige oljekrise, da mange av våre medlemmer mistet jobben.

Tekna mener derfor det er viktig å videreføre retten til å studere mens man mottar dagpenger. Kompetanseheving ved ledighet gjør at man raskere kommer tilbake i jobb. Dagens karenstidsbestemmelse på tre måneder, gjør imidlertid at mange faller utenfor ordningen og kravet må derfor fjernes. Det må bli mulig å ta flere studiepoeng på kortere tid.

13 Studiestøtte til 1,5 G og løft for studentenes psykiske helse.

Tekna mener at studiestøtten må knyttes til 1,5 G for å sikre at studentene kan studere på heltid. Med dagens støttenivå er mange studenter avhengig av støtte hjemmefra eller en jobb ved siden av. Tall fra studentenes helse- og trivselsundersøkelse fra 2018 viser at hele 86 prosent av studentene har hatt inntektsgivende arbeid det siste året. Videre viser undersøkelser som SSB har gjennomført, at det er en sammenheng mellom hvor mye tid som blir brukt på en deltidsjobb og karakterene man får på studiet. Tekna mener derfor at vi må sikre at alle har mulighet til å studere uavhengig av foreldrenes økonomi, og at vi må gjøre det mulig for studenter å studere på heltid.

Tekna mener også at det psykiske helsetilbudet til studentene må styrkes. Studentenes helse og trivselsundersøkelse fra våren 2021 viser at 45 prosent av studentene har det som kan karakteriseres som et høyt nivå av psykiske plager. Selv om denne undersøkelsen ble gjennomført under pandemien, er ikke psykisk helse et pandemiproblem. I følge SHoT-undersøkelsen fra 2018 slet 29% av studentene med psykiske symptomplager. Dette var en betraktelig økning fra tidligere år, og viser at det er behov for et løft.

14 Avvikle ABE-reformen.

Tekna mener at en videreføring av ABE-reformen vil bidra til å ytterligere svekke kvaliteten og oppfølgingsarbeidet og det faglige arbeidet i Nav, universitets – og høyskolesektoren og i helseforetakene. Når administrative støttefunksjoner reduseres, forsvinner ikke arbeidsoppgavene, men overføres til andre ansattgrupper som for eksempel vitenskapelige ansatte i UH-sektoren.

ABE-reformen har medført færre ressurser til sentrale etater, som Arbeidstilsynet, politiet, Nav og Skatteetaten, og utfordret deres muligheter til å løse sitt samfunnsoppdrag. Tekna mener derfor at ABE-reformen må avvikles.

15 Opprettholde norsk deltagelse i ESAs obligatoriske og frivillige programmer med nasjonale følgemidler, og EUs romprogrammer.

For at norsk industri skal ha like rammevilkår og være konkurransedyktig i kampen om ESA- og EU-kontrakter, er det avgjørende å delta i ESA-programmene på områder som raketutvikling, teknologi og telekommunikasjon. Programmene er viktige for utvikling av høyteknologiske arbeidsplasser i voksende bedrifter og utnyttelse av rominfrastruktur for samfunnsviktige oppgaver. Tekna mener derfor at både deltagelse og finansiering må sikres.